

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Cultura calității în activitatea Academiei

Secția managementul calității este structura funcțională a Academiei de Administrare Publică, având misiunea de asigurare a funcționalității sistemului de management al calității (SMC) în instituția noastră de învățământ superior. Realizarea acestei misiuni se face posibilă prin implementarea prevederilor politicii calității și a standardelor de calitate în domeniul serviciilor educaționale și ale cercetării.

Având ca obiectiv fundamental al activității îmbunătățirea continuă a proceselor sistemice și operaționale într-o sporire a performanțelor instituționale în vederea formării profesionale de calitate în domeniul administrației publice, **Secția managementul calității** a Academiei asigură realizarea misiunii sale, pentru perioada anului 2019, prin planificarea și organizarea unei serii de activități ce țin de implementarea prevederilor politicii în domeniul calității a Academiei. Proiectarea tuturor activităților va fi bazată pe necesitățile și așteptările relevante ale beneficiarilor serviciilor educaționale prestate de către Academie (participanții la cursurile de dezvoltare profesională, doctoranzi, utilizatorii Bibliotecii științifice ș. a.) și altor părți interesate (autoritățile publice, partenerii de dezvoltare).

Secția va exercita, în acest sens, rolul de legătură în colaborarea tuturor subdiviziunilor structurale din cadrul Academiei (Consiliul calității, Comisiile de asigu-

rare a calității, departamentele, catedrele ș. a.) în vederea îmbunătățirii continue a SMC. De comun cu conducătorii subdiviziunilor implicate în asigurarea calității proceselor operaționale, secția va înregistra, va analiza și monitoriza acțiunile corective necesare sporirii eficienței SMC. Una dintre procedurile destinate identificării posibilităților de îmbunătățire a proceselor și rezultatelor acestora este auditul intern. Secția managementul calității va coordona procesul de audit intern al SMC în cadrul Academiei. Programul auditului intern pentru anul 2019 a fost aprobat prin Hotărârea Consiliului calității din 27.12.2018.

În vederea sporirii capacităților angajaților Academiei în aspectele aferente managementului calității, secția va acorda suportul metodologic și informațional personalului administrativ, didactic și nondidactic al Academiei. În acest context, în colaborare cu Direcția managementul personalului și relații publice, secția va realiza instruirii interne cu tematică respectivă.

De asemenea, pe parcursul anului 2019, Secția managementul calității va acorda suport permanent Consiliului calității Academiei în vederea atingerii obiectivelor în domeniul calității stabilite.

Liubovi PRODAN-ȘESTACOVA,
doctor în științe economice, șef Secție managementul calității

În nemarginea albului ghenar a dat de cifra care l-a marcat pe Aurel SÎMBOTEANU și l-a botezat cu lumina dintâi a Infinitului ($26 : 2 + 6 = 8...$) a anului 1949. De aici încolo anii/vârstele lui interioare pășesc pe urmele ∞ nu dintr-un capriciu, ci din nevoia sufletească a evoluției terestre. Condiția Domniei Sale cum este Adevărul de sine și de lume (dar și de Creatorul nostru...),

Tinerețea Pedagogului din Om

Aurel SÎMBOTEANU la 70 de ani

soarta l-a purtat pe la toate școlile posibile și imposibile într-o a-i deschide inima și mintea către cele necesare și ideale Omului și conștiinței de sine a acestuia. De unde și sentimentul propriei demnități de a le absolvi cu brio și de a încerca arta pedagogiei, a științelor, inclusiv pe cea a administrării publice, de un grad sau altul dictat de moment.

Dorul inițial de carte s-a transformat treptat într-o școală a vieții și într-o viață a școlii, așadar, cu de la sine putere. Minune care pe înțetul a devenit a inimii avere. Orice detaliu, cu orice răsărit de soare și de clipă, te duce pe aripile amintirilor cum s-au zămislit necunoscutele povești ale existenței cu rădăcini în necesarele și neuitatele activități ale creșterii și devenirii, ale revenirii și înnoirii. Mărturisirile de mai apoi te readuc Acasă, la pragul de unde ți-ai luat zborul în înalt, în căutarea propriei identități.

Drumul rememorărilor oricât ar fi de întortocheat pe la popasuri, apar siluetele/chipurile celor dragi fără de care cunoașterea

de sine ar fi fost mult mai anevoioasă, mai puțin luminoasă, tradusă în cuvintele limbii materne. Dincolo de părinți și cunoscuți urmează cei care te-au povățuit, te-au luat mai aproape de ei, te-au susținut și au vrut să-i însoțești în toate. Printre aceștia, desigur, e și mentorul tău deosebit, Mihail Platon care a jucat în viața ta profesională rolul de catalizator și de far, de direcție.

Prin intuiție și protecție ai cunoscut și alte momente care recapitulate/recuperate umple salba trăirilor de odinioară mai mult sau mai puțin strălucitoare, dar scumpe inimii pentru că au trecut prin tine, ai respirat cu aerul lor, ai trudit la constituirea unei biografii, inclusiv a celei proprii, de neuitat. Sângele apă nu se face, glăsuiește proverbul. Iar ce a spus poporul e sfânt, e de sus și de jos și pentru totdeauna.

Pedagogia vieții și viața pedagogiei este însăși biografia ta proprie cu filele zilelor albe, transparente, cu urcușuri și coborâșuri. Orice

(Continuare în pag. 6)

Comemorarea Victimelor Holocaustului

Cu prilejul Zilei Internaționale de Comemorare a Victimelor Holocaustului, Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon, a participat la ceremonia de comemorare a celor șase milioane de evrei, exterminați în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, dintre

care 350 000 pe teritoriul Moldovei.

Acum 74 de ani, armatele sovietice au eliberat lagărul de concentrare Auschwitz, unde naziștii au exterminat cu cruzime milioane de oameni, iar această zi – 27 ianuarie – prin decizia Organizației Națiunilor Unite, a fost declarată Zi Internațională de Comemorare a Victimelor Holocaustului.

Președintele a menționat că tragedia Holocaustului a devenit simbol al tragediei și durerii, al cruzimii necruțătoare față de viața omului.

Respectând memoria, noi trebuie să privim spre viitor. Crime asemănătoare Holocaustului nu trebuie să se mai repete. Este datoria noastră comună și, fără exagerare, este cea mai importantă și actuală sarcină a comunității mondiale”, a subliniat șeful statului.

Președintele a ținut să menționeze faptul că, spre regret, și astăzi ne confruntăm cu încercări de a dezbină societatea pe motive naționale, rasiale și religioase, cu manifestări de antisemitism, rusofobie, agresivitate față de alte popoare, culturi și

tradiții. „Suntem obligați să contracarăm aceste amenințări. Să apărăm împreună pacea și libertatea oamenilor, dreptul statului și al popoarelor la propria cale de dezvoltare”, a declarat Igor Dodon.

Președintele a amintit că în timpul vizitei în Statul Israel, în luna decembrie 2018, a primit numeroase adresări din partea evreilor, originari din Moldova, care au rugat să contribuim la amenajarea teritoriului pe care se află cimitirul evreiesc din Bălți și vor fi depuse toate eforturile pentru înfăptuirea lucrărilor.

Întrevedere cu Misiunea OSCE/ODIHR

Președintele Parlamentului Andrian Candu a avut, recent, o întrevedere cu Misiunea OSCE/ODIHR de observare a alegerilor parlamentare din Republica Moldova, condusă de Mátyás Eorsi.

Discuțiile au vizat acțiunile întreprinse de autorități pentru a asigura desfășurarea unui proces electoral bine organizat, conform standardelor internaționale. Președintele Parlamentului a dat asigurări că eforturile sunt îndreptate pentru ca alegerile să fie libere, corecte, transparente, să

reflecte voința cetățenilor și să fie recunoscute atât la nivel național, cât și internațional. Andrian Candu a precizat că reprezentanții Parlamentului sunt deschiși pentru a oferi informațiile necesare misiunilor de observatori și a răspunde la întrebările lor.

„Un proces electoral liber și corect va consolida încrederea cetățenilor în instituțiile statului. Vom aștepta raportul final al misiunii de observatori a OSCE și recomandările formulate pentru a ține cont de ele la îmbunătățirea

legislației”, a menționat Președintele Parlamentului.

Misiunea de observare a alegerilor a Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al OSCE și-a început activitatea în țara noastră pe data de 16 ianuarie 2019. Acesta este al 14-lea scrutin pe care misiunea ODIHR îl monitorizează în Republica Moldova.

x x x

Vicepreședintele Parlamentului Republicii Moldova, Valeriu Ghilețchi, a fost reales în funcția de

Președinte al Comisiei din cadrul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei pentru Alegerea Judecătorilor CEDO. Parlamentarii APCE și-au reiterat sprijinul pentru deputatul moldovean, care a deținut această funcție și în sesiunea de anul trecut.

Propus pentru Premiul Nobel

Ion Lazarenco, primul om de pe glob care a reușit să traverseze înot cele șapte strâmători, din prima încercare, va fi propus de Guvern la Premiul Nobel pentru Pace. Decizia a fost anunțată de premierul

Pavel Filip, în timpul întrevederii cu sportivul, care prin înot promovează pacea și unitatea. Pavel Filip i-a oferit în dar tricolorul și l-a decorat cu Diploma de Onoare a Guvernului. De asemenea, premierul a înaintat candidatura lui Ion Lazarenco pentru a fi decorat cu Ordinul Republicii.

Pavel Filip a apreciat, în special, faptul că, deși este stabilit de mai mulți ani în Irlanda, Ion Lazarenco întotdeauna a arborat drapelul Republicii Moldova,

fiind un ambasador al țării noastre peste hotare. Conform unui sondaj realizat în Irlanda, peste 350 mii de oameni au aflat despre Republica Moldova, urmare a performanțelor sportive.

„Eu cred că faptele dumneavoastră vorbesc de la sine, iar noi suntem obligați să-i apreciem pe cei care aduc plusvaloare țării. De fapt, primul mesaj pe care trebuie să-l promovăm fiecare dintre noi, este cel de apreciere a Republi-

cii Moldova. Poate să nu ne placă conducerea țării, dar țara suntem obligați să o iubim”, a subliniat premiul.

Ion Lazarenco a fost declarat trei ani consecutiv „Cel mai bun înotător al Irlandei”, devenind și prima persoană de pe glob care a traversat din prima încercare cele șapte strâmători. În anul 2018, sportivul a fost desemnat „Omul Anului” de către Asociația Mondială de Înot în Ape Deschise.

Modernizarea serviciilor guvernamentale

Secretarul general-adjunct al Guvernului, Adrian Ermurachi, a avut, recent, o întrevedere cu reprezentanții Băncii Mondiale, în cadrul căreia au fost discutate mai multe chestiuni ce vizează e-transformarea guvernării pe parcursul anului 2019.

Discuțiile s-au axat pe subiectul cooperării în domeniul asistenței tehnice și implementării proiectului „Modernizarea serviciilor guvernamentale”. În context, a fost realizată o retrospectivă a rezultatelor obținute în primele 6 luni de implementare a proiectului. Astfel, până în prezent a fost lansat procesul de reinginerie a 3 servicii:

eliberarea permisului de conducere, determinarea gradului de dizabilitate, acordarea alocației de șomaj. De asemenea, a fost

elaborat studiul de fezabilitate pentru identificarea canalelor optime de prestare a serviciilor la nivel local.

Proiectul vine să sporească accesibilitatea, eficiența și calitatea livrării serviciilor guvernamentale,

scopul fiind eliminarea metodelor învechite sau comasarea mai multor servicii în unul. Acesta va permite, de asemenea, sporirea ac-

cesului la serviciile publice la nivel local prin canale digitale, reducerea timpului și numărului de documente solicitate.

Secretarul general-adjunct a subliniat importanța proiectului în contextul

reforme administrației publice, menționând că acest proiect va oferi servicii mai calitative și mai eficiente.

Pentru a asigura implementarea Proiectului „Modernizarea serviciilor guvernamentale”, Banca Mondială va acorda un împrumut în valoare totală de 20 milioane de dolari pentru perioada 2019–2023. Suma va fi destinată modernizării serviciilor publice, prin reingineria și digitalizarea proceselor operaționale, astfel încât acestea să fie mai accesibile pentru cetățeni.

**Serviciul de presă
al Guvernului**

Alegerile parlamentare - 2019

Pe 25 ianuarie curent, în Republica Moldova a fost dat startul oficial campaniei electorale pentru alegerile Parlamentului Republicii Moldova din 24 februarie 2019. Pentru alegeri, Comisia Electorală Centrală a înregistrat 11 concurenți electorali în circumscripția națională, dintre care 10 partide politice și un bloc electoral (încă 4 dosare urmează să fie examinate până la 1 februarie).

La rândul lor, consiliile electorale ale circumscripțiilor electorale uninominale au înregistrat 305 concurenți electorali (până la 1 februarie vor fi examinate încă 54 de dosare).

Pentru referendumul din aceeași zi privind reducerea numărului de deputați de la 101 la 61 și opinia alegători-

lor cu privire la rechemarea deputaților de către cetățeni au fost înregistrate 5 partide politice.

Comisia Electorală Centrală cheamă la o campanie electorală în condiții de concurență egală, cu informarea obiectivă a alegătorilor asupra proceselor electorale, cu respectarea demnității participanților în campanie, într-un climat de încredere și respect reciproc.

Funcționarii electorali sunt îndemnați să-și realizeze competențele, și de această dată, într-o manieră legală, corectă și profesionistă și să întreprindă toate măsurile necesare pentru asigurarea unui proces electoral liber și corect.

Serviciul de presă al CEC

A V I Z

Academia de Administrare Publică
Catedra științe administrative

Vă invită să participați la Conferința Științifică Internațională

„Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”,

ediția a V-a, 1 martie 2019

Scopul manifestării este de a susține și încuraja dezbaterile academice, precum și de a crea rețele de cercetare la nivel național și internațional între tinerii cercetători – studenți, masteranzi, doctoranzi, cadre didactice debutante sau specialiști interesați de subiectele conferinței.

În cadrul conferinței vor fi abordate probleme teoretice și practice privind:

- organizarea și funcționarea autorităților administrației publice;
- reforma administrației publice în contextul integrării europene;
- dezvoltare și democrație participativă în Republica Moldova;
- politicile publice ca instrumente ale dezvoltării și democratizării;
- transformări și provocări în Europa de Est;
- transparența și integritatea în administrația publică;
- formarea și dezvoltarea profesională a funcționarilor publici;
- descentralizarea financiară în activitatea administrației publice locale;
- relații de gen în societatea post-industrială;
- e-guvernare, e-participare, e-democrație.

Limbi de lucru: română, engleză, rusă.

Informații suplimentare la tel. 022-73-71-14

Agenția Servicii Publice este o instituție publică, fondată de Guvern în 2017, prin reorganizarea Î.S. „Centrul Resurselor Informaționale de Stat „Registru”, cu ulterioara absorbție a Î.S. „Camera Înregistrării de Stat”, Î.S. „Cadastru”, Serviciului Stare Civilă și Camera de Licențiere și a devenit funcțională începând cu data de 23 august 2017. Prin urmare, toate serviciile prestate de cele cinci entități, au trecut în competența ASP. Despre principalele obiective realizate în cadrul agenției relatează **Olesea GARȘTEA, specialist în comunicare ASP.**

Serviciile publice mai aproape de cetățeni

Una dintre funcțiile de bază ale Agenției Servicii Publice constituie implementarea principiului „ghișeului unic” la prestarea serviciilor publice în cadrul centrelor multifuncționale.

În acest sens, pe parcursul anului 2018, Agenția Servicii Publice a lansat 38 de Centre multifuncționale cu 100% acoperire teritorială. 34 sunt amplasate în centrele raionale, inclusiv în UTA Găgăuzia, unul - în municipiul Bălți și trei - în capitală. Rețeaua de centre multifuncționale creată are scopul de a oferi servicii moderne și de înaltă calitate persoanelor fizice și juridice pe baza mecanismului „ghișeului unic”. În cadrul oficiilor, cetățenii pot solicita peste 100 de servicii publice. Acestea vizează înregistrarea și evidența populației, starea civilă, înregistrarea și licențierea unităților de drept, înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile, precum și alte servicii din domeniile de competență ale Agenției.

Toate Centrele multifuncționale ale ASP dispun de o infrastructură modernă și sunt dotate cu echipament tehnic performant. În interior sunt trei zone de bază: zona de așteptare și informare, cea de autoservire și zona de prestare a serviciilor. Fluxul de persoane este gestionat prin intermediul sistemului „Rând electronic” care oferă prioritate serviciilor de urgență, persoanelor cu dizabilități, mamelor cu copii până la 3 ani, dar și persoanelor în etate.

Odată cu lansarea Centrelor multifuncționale, în fiecare oficiu activează câte un registrator din domeniul înregistrării și licențierii unităților de drept, ceea ce creează condiții prielnice mediului de afaceri. Până atunci eliberarea licențelor

se făcea la un singur oficiu, în Chișinău, iar înregistrarea persoanelor juridice doar în zece subdiviziuni teritoriale.

În urma deschiderii Centrelor multifuncționale, timpul pentru perfectarea unui document s-a redus la jumătate față de vechiul sistem. Implementarea ghișeului unic, optimizarea procesului de interacțiune, sistemul de programare electronică la servicii prin intermediul paginii web a Agenției, utilizarea rândului electronic dar și

faptul că toate serviciile sunt prestate într-un sediu unic, au redus considerabil din timpul de așteptare al cetățeanului care nu mai este nevoit să se deplaseze la mai multe instituții pentru a obține un anumit document.

În scopul sincronizării activității centrelor multifuncționale cu autoritățile publice locale la nivel de primării, s-au organizat întruniri cu toți primarii și secretarii Comisiilor locale. Astfel, pentru reprezentanții APL a fost stabilit un program de audiență separat care asigură o conlucrare eficientă cu centrele multifuncționale și nu afectează regimul de primire a cetățenilor.

Totodată, în anul 2018, ASP s-a ocupat de optimizarea proceselor de prestare a serviciilor publice, dar și de implementarea serviciilor noi. A fost exclus un număr impunător de acte care ante-

rior erau obligatorii la solicitarea serviciilor și pentru care cetățenii achitau taxe. De asemenea, a fost exclusă necesitatea prezentării unor acte justificative, dacă informația se regăsește în registrele de stat.

În domeniul examinării și documentării conducătorilor de vehicule și cel al identificării și înmatriculării mijloacelor de transport a fost exclusă obligativitatea prezentării cazierului contravențional și copia actului de identitate.

Datorită optimizării proceselor în activitatea agenției, cetățenii economisesc atât timp, cât și bani. De exemplu, doar în urma excluderii necesității prezentării cazierului contravențional la perfectarea serviciilor prestate de Agenția Servicii Publice, cetățenii au economisit peste 600 mii de lei.

Printre serviciile de bază, pe care le oferă ASP, se numără evidența și documentarea populației. Pe parcursul anului 2018 au fost perfectate peste 900 de mii de documente. Circa 475 de mii dintre acestea sunt pașapoarte, iar peste 233 de mii - buletine de identitate. La capitolul documentarea și calificarea conducătorilor auto, au fost implementate un șir de modificări. A fost extinsă valabilitatea probei teoretice cu calificativul „Admis” de la 90 de zile calendaristice până la un an.

În ceea ce privește mediul de afaceri, pe lângă serviciile prestate anterior de Camera înregistrării de stat și Camera de licențiere, ASP-ului i-au revenit și alte atribuții. Printre acestea se numără: eliberarea certificatelor de clasificare a structurilor de primire turistică, eliberarea autorizațiilor pentru tranzit, import, export, reexport al mărfurilor strategice, înregistrarea organizațiilor necomerciale, acordarea serviciilor de terminologie și lingvistice.

Un alt punct important, care vizează dezvoltarea mediului de afaceri, a fost lansarea Ghișeului unic pentru eliberarea actelor permissive în data de 9 iulie 2018. Actualmente, prin intermediul Sistemului de gestionare și eliberare a actelor permissive pot fi solicitate online 29 de documente de la 6 autorități emitente. Astfel, agentul economic depune doar o cerere online și se prezintă o singură dată la sediul autorității emitente pentru ridicarea licenței sau autorizației.

În ceea ce privește proiectele pe care urmează să fie desfășurate în anul 2019, ASP și-a propus să simplifice și mai mult procesele de prestare a serviciilor publice în cadrul centrelor multifuncționale. Totodată, urmează să fie optimizată lista serviciilor și crearea unui nomenclator nou. De asemenea, este planificată modernizarea parcului auto pentru examinarea viitorilor șoferi.

Tot în anul curent, urmează să fie creat un sistem informațional nou pentru actele de stare civilă. Pe lângă acestea, ne dorim să dezvoltăm și să modernizăm Call-Centrul instituției, astfel ca cetățenii să poată primi cât mai rapid toate informațiile legate de serviciile noastre.

Transparența – prioritatea primăriei Costești, Ialoveni

Toți cetățenii satului Costești, raionul Ialoveni, au acum posibilitatea să vizioneze în direct pe pagina primăriei cum se iau deciziile la nivelul legislativului local. Iar pentru a ridica nivelul de transparență, în comunitate au fost instalate șapte camere video, site-ul primăriei a fost modernizat, iar funcționarii publici au fost instruiți cum să-și facă transparentă activitatea de fiecare zi. În context, primăria a fost echipată cu camere foto și video, laptop, scanner și alte accesorii, fiind modernizată și actualizată pagina oficială a instituției publice. Aceste obiective prioritare pentru primăria satului Costești au fost realizate ca urmare a implementării proiectului „Sporirea transparenței responsabilității guvernării locale și a participării publicului în satul Costești”, în cadrul Programului Bunelor

practici susținut financiar de Consiliul Europei.

Primarul satului, Natalia Petrea, menționează despre necesitatea implementării acestui proiect: „Practica este inovatoare din considerentul că prin intermediul transmisiunilor live a evenimentelor locale și a ședințelor Consiliului local atât cetățenii din sat, cât și diaspora sunt mai aproape de localitatea lor și pot participa online la procesul decizional.

Urmare, s-a îmbunătățit imaginea primăriei Costești ca promotor al transparenței în administrația publică locală prin emisiunile tv, radio și buletinele informative. Respectiv, a crescut și activismul cetățenilor. Unele propuneri concrete ale locuitorilor s-au transformat în proiecte, desfășurate de primărie împreună cu cetățenii, precum aprovizionarea cu apă potabilă a unor sectoare din sat, construcția

și reparația unor porțiuni de drum, construcția a 5 parcuri de odihnă și agrement și a Complexului turistic-sportiv. O inițiativă de mare importanță socială a venit din partea cetățenilor privind înființarea Centrului de zi și de plasament pentru

persoanele în etate. Acum aici zilnic sunt întreținute și îngrijite câte 20 de persoane, iar 7 persoane fără adăpost sunt plasate în Centru permanent.

„Transparența activității administrației publice este unul din principiile de bază în activitatea noastră și tre-

buie să fie un obiectiv permanent, de aceea noi vom continua să spunem pe diferite căi cetățenilor ce facem, cum facem ca să cunoască toate oportunitățile și provocările în dezvoltarea comunității noastre. Acum dezvoltăm trei proiecte cu Centrul Contact. În dezvoltarea procesului de transparență suntem asistați,

de asemenea, de USAID în cadrul Programului Comunitatea mea, unde satul Costești va beneficia timp de 5 ani de asistență în diverse domenii de îmbunătățire a activității primăriei”, susține primăria Natalia Petrea.

Ion AXENTI

Cooperarea intercomunitară, ca un factor de dezvoltare durabilă locală și regională, devine tot mai pronunțată urmare a implementării noilor forme și idei inovative. Astfel, mai multe comunități din raioanele Cahul și Cantemir au creat, recent, două grupuri de acțiune locală (GAL), numite „Colinele Tigheciului” și „Valea Halmagei”. Acestea prevăd stabilirea mai multor parteneriate, menite să îmbunătățească nivelul de trai și infrastructura din localitățile implicate. Grupurile au fost prezentate la conferința cu genericul „Parteneriate durabile pentru dezvoltarea comunităților rurale din raioanele Cahul și Cantemir”, care a avut ca scop promovarea abordării LEADER în regiunea de sud.

Prezentă la eveniment, Marina Albu, președintele asociației „Rețeaua Națională LEADER în Republica Moldova”, a menționat că Rețeaua LEADER, cre-

Asociere pentru acțiuni comune și eficiente

ată în ultimul timp în țara noastră, are deja un plan de activitate bine definit, cu perspective de dezvoltare, precum și condiții de aderare a GAL-urilor la rețeaua națională

La rândul său, Irina Nenerică, manager al

Asociației GAL „Stejarul Argintii” din județul Iași, România, a împărtășit din experiența activităților GAL-urilor de peste Prut și efectele activității Federației Naționale a GAL-urilor din România, oferind sugestii

practice referitor la lecțiile învățate în procesul de implementare LEADER în țara vecină.

Evenimentul a finalizat cu semnarea Acordurilor teritoriale de parteneriat și oficializarea celor două GAL-uri. Astfel, 47 de

zentând aceleași sectoare din opt localități rurale ale raionului Cahul, au aderat la GAL-ul „Valea Halmagei”, cu o populație de 17 096 de locuitori.

În cadrul ședinței, GAL-urile nou-constituite și-au ales organele de conducere: Consiliul de Administrație, Comisia de selecție a proiectelor, Comisia de audit.

Constituirea celor două GAL-uri în Regiunea de Dezvoltare Sud a fost posibilă grație implementării proiectului „Dezvoltarea comunităților rurale prin prisma abordării LEADER și a Grupurilor de Acțiune Locală”, implementat de Asociația „Pro Cooperare Regională, Bălți” în parteneriat cu CRAION CONTACT-Cahul, cu suportul financiar al Fundației Elvețiene HEKS.

Ion DOMENCO

(Sfârșit. Început în pag. 1)

Curriculum vitae te fixează doar într-un contur anume, într-un con de umbră care te luminează dinăuntru ca o ninsoare cu vise și amintiri, ca o mărturisire interminabilă în fața propriilor amintiri și a destinului tău personal intim legat de cel al neamului la răscruce, la cumpăna anilor.

Omul dintr-o bucată, Omul potrivit la locul potrivit. Ascensiunea vizibilă și invizibilă trece prin clipele tale, prin vămile lor care trebuie plătite la timp, iar uneori cu vârf și îndesat. Studiile și funcțiile de orice rang, inclusiv de stat, cer multă dăruire, cunoștințe, abilități, rezistență morală, probitate civică și științifică, înțelepciune pedagogică fără de care mișcarea înainte pe spirala dialectică a profesiei îmbrățișate este anevoioasă. Bucuria împlinirii nu vine din senin, ci doar în urma unor mari eforturi complexe, salvatoare, întemeietoare, făuritoare de caracter și de competențe, de credințe și de căutări în linia evoluției firești, ascensionale, atitudinal-

Tinerețea Pedagogului din Om

Aurel SÎMBOTEANU la 70 de ani

personale, socioumane, naționale și universale.

Modestia și echilibrul în toate umple cu de la sine cupa bucuriei și dăruirii dezinteresate scopului comun urmărit cu tot focul nevăzut al inimii și cu toată responsabilitatea conștiinței și demnității umane de sine. Toate fac Una doar atunci când armonizează perfect, când ideile și sentimentele acționează și lucrează firesc și dumnezeiesc întru cauza plenară și fundamentală a sufletului, jinduind conto-

pirea absolută cu acesta, cu infinitul de bine și de frumos universal și general-omenesc/românesc dinspre Armonie și reverie deplin și senin.

Oriunde ar fi activat (în școală, în alte locuri,

cum sunt instituțiile de învățământ superior, ca Universitatea de Stat din Moldova și Academia de Administrare Publică...) etc., dl Aurel Simboreanu a demonstrat o înaltă disciplină de muncă și o pregătire profesională ideală, dovedind prin cuvânt și faptă că Domnia Sa este Omul potrivit la locul potrivit. Școala de toate rangurile l-a găsit întotdeauna pregătit să facă față cerințelor vremii. Colegii de breaslă cu care a activat și activează au doar cuvinte

de bine la adresa Dumnealui. De asemenea, și despre lucrările lui din domeniul administrării publice care sunt originale și profunde, necesare specialiștilor și tinerelor generații, studenților, masteranzilor, doctoranzilor etc.

La acest popas aniversar cunoscutul savant, cadru universitar și om de știință are cu ce se mândri, rezultatele activității sale nobile de

decenii înscrise pe răbojul anilor sunt îmbucurătoare, ele denotă faptul că Domnia Sa a trăit o viață intensă și rodnică sub toate aspectele socioumane și familiale, că vița neamului său continuă prin nepoții cu care Cel de Sus l-a înzestrat întru împlinirea mireană deplină. Ce altă fericire și responsabilitate umană mai mare și-ar dori o inimă de Om și un Om de știință, un cadru universitar de elită?!

Mulți ani, domnule profesor Aurel Simboreanu! Adevărul să vă aibă întotdeauna printre susținătorii și promotorii lui de nădejde, printre călăuzele lui universitare naționale. Iar amintirile să vă aducă ori de câte ori memoria vă va purta pe drumurile vieții numai clipe de neuitat din activitatea îndelungată căreia i-ați consacrat tot talentul și devotamentul unimii măreț și îndrăzneț de a merge înainte și de a iubi fierbinte, cu toată suflarea, profesia aleasă dintr-un îndemn interior o dată și pentru totdeauna!

Să nu vă uite nicidecum tinerețea Pedagogului din Om!...

Tudor PALLADI

Un Laudațio sentimental

Mă uitam în ochii profesorului, așa, precum s-au uitat mii de studenți până la mine. Și totuși, mă uitam altfel. Căutam să-i înțeleg emoțiile, sentimentele pe care, la sigur, le avea. Dar știa, ca întotdeauna, să și le stăpânească.

Era momentul, când rectorul Academiei, Oleg BALAN, dădea citirii discursului de elogiare, al celui Laudațio cu ocazia conferirii titlului de Doctor Honoris Causa al Academiei de Administrare Publică prorectorului Aurel SÎMBOTEANU, doctor, conferențiar universitar. Rectorul a accentuat faptul că Aurel Simboreanu s-a învrednicit de acest titlu pentru merite deosebite în

dezvoltarea științei administrative autohtone, el fiind, practic, unul dintre fondatorii instituției, activând aici din anul 1994. De asemenea, Domnia sa este unul dintre primii cercetători și autori de manuale în domeniul administrației publice din republică, publicând peste 70 de lucrări științifice, inclusiv 6 manuale și monografii.

Evenimentul s-a produs în cadrul Conferinței științifico-practice cu participare internațională cu genericul „Teoria și practica administrării publice” din 19 mai 2017. Era un moment culminant, un total al activității științifice și pedagogice al savantului până la acel mo-

ment. Și nici atunci când fusese decorat cu medalia „Pentru distincție în muncă” și ordinul „Gloria Muncii” nu avusese atâtea emoții...

Nu poate fi trecut cu vederea faptul că Aurel Simboreanu este reprezentantul Academiei, care deține acest titlu onorific, de rând cu primul președinte al Republicii Moldova, Mircea Snegur, regretatul Mihail Platon, primul rector al Academiei de Administrare Publică, Americo Ramos dos Santos, Președinte al Companiei portugheze CESO CI, și Burhanettin Uysal, fondator și primul rector al Universității Karabuk din Turcia.

M-au impresionat atunci cuvintele spuse de proaspătul Doctor Honoris Causa. Aurel Simboreanu a adus

sincere mulțumiri Senatului și tuturor cadrelor didactice din Academie pentru onoarea acordată. „Pe de altă parte, sunt conștient de marea responsabilitate de care trebuie să dau dovadă în activitatea mea ulterioară”, a spus prorectorul Academiei.

Dacă ar fi să-l caracterizăm pe savantul și profesorul Aurel Simboreanu printr-un singur cuvânt, acest cuvânt, fără îndoială, ar fi munca.

Precum țărănul își ară pământul în speranța înmulțirii seminței, tot astfel cercetătorul răstoarnă brazdele științei...

Zi de zi, an de an, la aceeași oră matinală Aurel Simboreanu se prezintă la birou. Din cele auzite și

(Continuare în pag. 7)

(Sfârșit. Început în pag. 6)

citite în ajun, bine plămădite și răstălmăcite apoi, își schițează gânduri și idei pentru viitoarele lucrări științifice, pentru prelegerile în fața studenților.

Împătimit de știința administrației, nu obosește să demonstreze în orice auditoriu, că succesul și prosperitatea unui stat depinde, în primul rând, de administrarea lui eficientă.

Or, Aurel Simboteanu muncește nu pentru un interes pur personal, nu pentru distincții și onoruri. Pentru el munca este un

efort firesc. Această calitate vine, probabil, din moștrămoși. Pentru că atunci când țaranul observă o parcelă de pământ nearată, neapărat revine și duce lucrul la capăt. Tot astfel când și omul de știință, atunci când observă într-un text științific o notă falsă, neapărat re-

Un Laudațio sentimental

vine. O dată, de două, de zece ori până când găsește varianta potrivită. În calitate de președinte al Consiliului științific al Academiei, Aurel Simboteanu îi îndeamnă și pe colegi să procedeze la fel.

Dar cel mai important lucru pentru Domnia sa este ca rezultatele cercetărilor științifice efectuate să dea rod, să fie aplicate în activitatea practică a autorităților publice, ca acestea să administreze eficient. Iar discipolii săi să obțină succese.

Acum, la această aniversare septuagenară, îl vedem în plină forță și energie creatoare.

La mai mult și la mai mare!

Sergiu VLĂDICĂ

Cuvinte de înaltă și meritată apreciere

Sunt sigur că exprim opinia tuturor celor care îl cunosc pe domnul Aurel Simboteanu, și anume - că acesta este un om integru, erudit și competent, responsabil și cu un spirit deosebit de disciplină: calități care i-au adus stima deplină a colegilor și studenților.

La mulți ani, domnule prorector!

Să împărtășiți mereu lumină și cumsecădenie tuturor celor care vă înconjoară!

Andrei GROZA

Faptele sunt măsura valorii umane. O personalitate este recunoscută pentru calitățile sale materializate prin fapte utile și necesare comunității.

La etapa de constituire a Academiei de Administrare Publică s-a făcut simțită necesitatea unor personalități cu competențe în domeniul organizării studiilor în vederea formării funcționarilor publici. La apelul conducerii Academiei de a se implica în organizarea procesului de instruire a răspuns omul care întrunea aceste cerințe, cu experiență administrativă și cu competențe necesare, dl Aurel Simboteanu.

Și în ultimii ani, când în Academie s-a simțit necesitatea unui specialist și organizator al procesului științifico-didactic, dl Aurel Simboteanu a fost cel care a răspuns la apel și care și în prezent valorifică capacitățile intelectuale și organizaționale în procesul administrativ-didactic și de promovare a bunei imagini a Academiei. Mulți ani, domnule profesor!

Ion DULSCHI

Fidel propriilor convingeri, cu o mare dorință de progres personal, profesorul Aurel Simboteanu este una dintre personalitățile care a reușit să se afirme în comunitatea academică prin spirit, voință, hărnicie și cinste.

Exigent față de sine dar și față de cei cu care colaborează. Tezele de masterat sau doctorat la care este conducător științific se bucură de aprecieri excelente din partea specialiștilor recunoscuți în domeniu.

Preocupat de problematica administrării publice, a publicat numeroase lucrări științifice, cu scopul de a extinde și aprofunda cunoașterea științifică de care avem mare nevoie în această perioadă de transformări în societatea moldovenească.

Vă doresc la mulți ani, cu sănătate și bucurii, alături de cei dragi!

Angela ZELENSCHI

Destinul a vrut să-l întâlnesc în viață pe Domnul Aurel Simboteanu, persoana care întrunește cele mai alese calități care trebuie să caracterizeze Omul în adevăratul sens al cuvântului, persoană pentru care am un profund sentiment de admirație, recunoștință și respect! Atunci când mă gândesc la înțelepciune, onestitate, responsabilitate, corectitudine, disciplină, mă gândesc la Dumnealui, cel care deja de 22 de ani mi-a fost și îmi este învățător!

Aurelia ȚEPORDEI

Aproape de un sfert de veac îl cunosc pe Omul, Profesorul, Conducătorul și Colegul Aurel Simboteanu, de la care iau în permanență lecții de viață, de profesionalism, de atitudine exigentă (întâi de toate, față de sine) și un înalt grad de responsabilitate pentru ceea ce faci.

Inteligență clasică, rar întâlnită în zilele noastre, înțelepciune bazată pe experiența anilor și munca zilnică, cu dăruire, din suflet constituie temelia realizărilor frumoase ale Domniei Sale.

Mulți ani înainte și multă sănătate pentru noi împliniri!

Ludmila ANDRIEVSCI

Profesor prin vocație și manager de succes, dl Aurel Simboteanu a cucerit culmi înalte obținând frumoase rezultate pe tărâm profesional. Elaborarea și publicarea numeroaselor lucrări fundamentale în domeniul teoriei și practicii administrării publice, instruirea și ghidarea numeroșilor discipoli: personal didactic, cercetători științifici, funcționari publici demonstrează dedicația și apartenența sa tărâmului educațional și științific.

La mulți ani, stimate Domnule profesor! Vă dorim sănătate și activitate prodigioasă, putere de muncă și de creație!

Rodica SOBIESCHI-CAMERZAN

În implementarea Proiectului „Energie și Biomasă” s-au încadrat activ autoritățile publice locale. Astfel, în perioada 2011-2018, 265 de școli, grădinițe de copii, centre comunitare, spitale, alte instituții publice au înlocuit încălzirea pe cărbune și gaze cu cea pe biomasă. 70 dintre ele au obținut acces la apă caldă produsă de energie solară.

Raionul Căușeni se numără printre raioanele cu cele mai multe sisteme de încălzire pe biomasă, instalate în cadrul Proiectului „Energie și Biomasă”. 12 instituții publice din 7 sate și din orașul Căușeni au trecut la energia verde datorită asistenței Uniunii Europene. Grădinița de copii din satul Cârnațenii Noi a fost prima instituție din raion încălzită cu energie din biomasă. „Anterior, căldura era asigurată de sobe cu cărbuni sau de reșouri electrice. Era cald doar în sălile de joc, coridoarele și grupurile sanitare rămânând neîncălzite. Așa în grădiniță a apărut mușgaiul și umezeala. Noul sistem de încălzire a adus

căldură în toate spațiile grădiniței. Efectul se vede pe fața copiilor, răcelile, practic, au dispărut”, spune

Biomasă” din Moldova este o istorie de succes care demonstrează încă o dată cum sprijinul oferit

pene în Republica Moldova.

În ansamblu, ca rezultat al implementării Proiectului „Energie și Biomasă”, aproximativ 200.000 de oameni au acces la energie accesibilă și curată produsă în Republica Moldova.

La final de mandat, a fost elaborat un Plan

de asigurare a durabilității pentru activitățile lansate pe parcursul celor două etape de derulare a Proiectului „Energie și Biomasă”. Astfel, pentru buna funcționare a centralelor termice cu ardere a combustibilului din biomasă solidă și a colectoarelor solare pentru încălzirea apei calde menajere, comunitățile beneficiare au fost încurajate și asistate în semnarea contractelor de mentenanță cu companii specializate în gestionarea sistemelor de producere a energiei verzi.

Proiectul a dezvoltat un soft de monitorizare la distanță a centralelor termice pe biomasă instalate în instituțiile publice, transmis în gestiune Agenției pentru Eficiență Energetică.

Energia regenerabilă – istorii de succes

Proiectul „Energie și Biomasă”, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), și-a încheiat activitatea, după un mandat de 7 ani. Despre rezultatele înregistrate în cadrul acestui proiect ne relatează **Inga PODOROGHIN, specialist comunicare PNUD Moldova**

primăria satului, Parascovia Antoniu.

Proiectul „Energie și Biomasă” a stimulat și Parteneriatele public-private ca mecanism de asigurare cu energie termică a instituțiilor publice, în care partenerii privați își asumă toate lucrările de operare a centralelor, asigurare cu biocombustibil și livrare a agentului termic, iar partenerul public achită volumul de energie livrată, conform facturii emise în baza indicațiilor contoarelor de energie termică.

„Proiectul „Energie și

de Uniunea Europeană creează noi oportunități și îmbunătățește calitatea vieții cetățenilor. De mai bine de 7 ani, Uniunea Europeană investește multă „energie” în dezvoltarea sectorului biomasei în Republica Moldova. Prin acest proiect, a fost creat, într-un timp foarte scurt, un sector economic nou, care a adus noi locuri de muncă, iar populația s-a transformat din consumator în producător de energie”, a declarat Peter Michalko, Ambasador, șeful Delegației Uniunii Euro-

Parc fotovoltaic la Criuleni

Anul 2019 va fi pentru raionul Criuleni unul deosebit în domeniul eficienței energetice. În cadrul vizitei de lucru a delegației Agenției de cooperare economică internațională a Ministerului Comerțului al

Republicii Populare Chineze a fost semnat Acordul de finanțare a construcției Parcului fotovoltaic în orașul Criuleni în sumă totală de 3,7 mln. de euro. Este cea mai mare investiție chineză în domeniul energiei nu

doar în raionul Criuleni, dar și în Republica Moldova. Pentru implementarea acestui proiect-pilot, primăria orașului Criuleni a repartizat un teren de 8 hectare. La semnarea Acordului au fost prezenți Denis Tumuruc, șef-adjunct, Departamentul politici energetice din cadrul Ministerului Economiei și Infrastructurii, Vitalie Verebceanu, vicepreședintele raionului Criuleni, Dumitru Simon, primarul orașului Criuleni, Iurie Procofiiev, viceprimar, și Igor Zanoaga, consultant din cadrul Agenției pentru Eficiență Energetică.

După cum ne-a informat

vicepreședintele raionului, Vitalie Verebceanu, în prezent se lucrează asupra elaborării proiectului și perfectării documentației tehnice pentru construcția Parcului fotovoltaic cu o capacitate de 2,8 MW/oră, care urmează să fie dat în folosință până la sfârșitul anului curent. Conform calculelor prealabile, Parcul fotovoltaic va aduce raionului Criuleni un venit anual de circa 5 milioane de lei. V. Verebceanu menționează că acești bani vor fi alocați pentru implementarea diverselor proiecte sociale în oraș și în localitățile raionului.

Ion VLADIMIR

Complexul educațional grădiniță - gimnaziu din Cruzești, mun. Chișinău, este o idee inovativă, dar și o provocare pentru întregul sistem educațional al țării în contextul politicii de așa-zisa optimizare a sistemului ce se confruntă cu fenomenul exodului tot mai extins al populației și reducerea numărului de copii și elevi. Primăria Cruzești a găsit o soluție optimă pentru a putea salva școala și grădinița din localitate, ce puteau fi închise, prin comasarea acestor două instituții, deschizând complexul educațional grădiniță - gimnaziu.

- Situația era, într-adevăr, critică. Copiii se aflau în două clădiri vechi, fără cele mai elementare condiții, unde se făcea focul în sobe cu cărbune și totuna iarna era frig. Iar clădirea gimnaziului era mare și prea spațioasă pentru numărul redus de elevi, mărturisește primarul de Cruzești, Violeta Crudu. Și atunci căutând ieșire din

situație, consultându-ne cu consătenii, am hotărât că soluția este una – comasarea acestor două instituții. Am elaborat un proiect de reparație capitală și reutilizare a clădirii gimnaziului după

Cooperarea comunitară – comunitate prosperă

*Cooperarea comunitară a devenit o bună practică de guvernare locală în comuna Fundurii Vechi, raionul Glodeni, despre care ne relatează **primarul Emilia VIERU, absolventă a Academiei de Administrare Publică.***

necesitățile elevilor și ale copiilor. Astfel, la primul etaj a fost amplasată grădinița, iar la etajul al doilea clasele gimnaziale. Proiectul a costat circa 2 milioane de lei, cu suportul financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova, al mun. Chișinău și bugetului local. Ca rezultat, cei 114 elevi și 75 de copii din Cruzești beneficiază de cele mai bune condiții într-o clădire nouă și modernă. Astfel, cei 189 de copii din comunitate își pot desfășura în continuare activitatea, în siguranță, aproape de casă, lucru cel mai important pentru noi. La fel, își continuă activitatea în localitate și cei peste 30 de angajați: profe-

sori, educatori, personal auxiliar.

Primărița Violeta Crudu consideră că această practică constituie cu adevărat o soluție pentru multe localități din țara noastră, afectate grav de fenomenul migrației și care sunt în situația de a fi închise. Comasarea a două instituții importante pentru o localitate - școala și grădinița - poate cu adevărat contribui la menținerea acestora, chiar dacă numărul copiilor este în descreștere. Astfel, sunt create și servicii mai bune, deoarece investiția în generația în creștere este cea mai importantă.

Și pentru prima dată sărbătorile de iarnă au avut pentru copiii și elevii din Cruzești acel farmec de poveste pe placul lor, care a fost completat de cadourile pregătite, în premieră, de primărie pentru toți copiii și elevii.

Complexul educațional grădiniță - gimnaziu

Complexul educațional grădiniță - gimnaziu din Cruzești, mun. Chișinău, este o idee inovativă, dar și o provocare pentru întregul sistem educațional al țării în contextul politicii de așa-zisa optimizare a sistemului ce se confruntă cu fenomenul exodului tot mai extins al populației și reducerea numărului de copii și elevi. Primăria Cruzești a găsit o soluție optimă pentru a putea salva școala și grădinița din localitate, ce puteau fi închise, prin comasarea acestor două instituții, deschizând complexul educațional grădiniță - gimnaziu.

- Situația era, într-adevăr, critică. Copiii se aflau în două clădiri vechi, fără cele mai elementare condiții, unde se făcea focul în sobe cu cărbune și totuna iarna era frig. Iar clădirea gimnaziului era mare și prea spațioasă pentru numărul redus de elevi, mărturisește primarul de Cruzești, Violeta Crudu.

Și atunci căutând ieșire din situație, consultându-ne cu consătenii, am hotărât că soluția este una – comasarea acestor două instituții. Am elaborat un proiect de reparație capitală și reutilizare a clădirii gimnaziului după necesitățile elevilor și ale copiilor. Astfel, la primul etaj a fost amplasată grădinița, iar la etajul al doilea clasele gimnaziale. Proiectul a costat circa 2 milioane de lei, cu suportul financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova, al mun. Chișinău și bugetului local. Ca rezultat, cei 114 elevi și 75 de copii din Cruzești beneficiază de cele mai bune condiții într-o clădire nouă și modernă. Datorită acestui proiect clădirea gimnaziului a fost reparată, termoizolată, modernizată. Dacă înainte era frig iarna, inclusiv din cauza sistemului de încălzire, acum acesta a fost schimbat, fiind instalate calorifere conform standardelor. Astfel, cei 189 de

copii din comunitate își pot desfășura în continuare activitatea, în siguranță, aproape de casă, lucru cel mai important pentru noi. La fel, își continuă activitatea în localitate și cei peste 30 de angajați: profesori, educatori, personal auxiliar.

Primărița Violeta Crudu consideră că această practică constituie cu adevărat o soluție pentru multe localități din țara noastră, afectate grav de fenomenul migrației și care sunt în situația de a fi închise. Comasarea a două instituții importante pentru o

localitate - școala și grădinița - poate cu adevărat contribui la menținerea acestora, chiar dacă numărul copiilor este în descreștere. Astfel, sunt create și servicii mai bune, deoarece investiția în generația în creștere este cea mai importantă.

Și pentru prima dată sărbătorile de iarnă au avut

pentru copiii și elevii din Cruzești acel farmec de poveste pe placul lor, care a fost completat de cadourile pregătite, în premieră, de primărie pentru toți copiii și elevii.

Andrei GROZA,
prim-prorector
al Academiei de
Administrare Publică,
doctor în istorie,
conferențiar universitar

Cuvântul rumânesc *voi* cu sensul de 1) rând de împletitură din pa-pură sau nulele, într-o leasă sau în pereții unui pățul de păstrat porumb sau 2) fâșie de pământ arabil, a stat la baza cuvintelor rumânești *voinic*, *voier/boier*, *voievod*, numelor de familie *Voicu*, *Voiculescu*, *Voinea*, *Voinescu*, *Voineanu* ș.a.m.d., denumirii statului antic Voinicia (în limba greacă/elenă - Feniciă), numelui legendarei păsări Voinica (în limba greacă Fenix).

Așadar, cuvântul *voi*, cu sens de fâșie, de rând împletit din ceva a existat din cele mai vechi timpuri, adică a făcut parte de la începutul începuturilor din limba rumână. Tot din cele mai vechi timpuri, participanții la bătălii, la războaie, bărbății tineri, sănătoși și puternici, de regulă așezați

Semantica cuvântului *voi*

în rânduri, în voiuri erau numiți *voieri*, *voinici*. Mulți dintre ei, pentru vitejia de care au dat dovadă, au fost supranumiți *Voinea*, *Voicu*, *Voica*, *Voinescu*, *Voichița*, *Voineanu*, *Voiculescu* ș. a. m. d. Supranumele *voinic* este atestat în mai multe izvoare vechi scrise în limba greacă inventată, numai că în acestea, cuvântul popular, rumânesc este scris în forma *foinic*.

Astfel, *Voinic/Foinic* a fost numele întemeietorului statului antic Voinicia/Foinicia (nu Fenicia, cum ne spun unii istorici - *n.n.*), amplasat pe coasta răsăriteană a Mării Mediterane, care a existat între secolele XIII și VIII î.e.n. și în care a fost inventat unul dintre primele alfabetice sonore. Tot *Voinic/Foinic* a fost și numele unuia dintre învățătorii legendarului Ahile, care împreună cu acestea a participat la asedierea, apoi cucerirea Troiei.

Fiecare *voi* sau *voirile* erau conduse de conducători numiți *voievozi* (*voi-vodă*), unde cuvântul *vodă* însemna cap, conducător care provenea de la alt cuvânt rumânesc - *a vedea*. Adică cel care vede înainte, care prevede, care conduce. Cuvântul *voievod* este atestat pentru prima dată în lucrarea împăratului Rumâniei (Imperiul Roman de Răsărit sau cum îi zic unii - Bizanț), Constantin al VII-lea Portirogi-

netul (anii 905 - 959) „Despre administrația imperiului”.

Ceva mai înainte, la mijlocul sec. al IX-lea, cărturarii Chiril și Metodi, cei care au inventat alfabetul și limba slavonă, au luat și au pus la baza acestuia/acesteia limba populară, limba rumână. Unele cuvinte rumânești au fost incluse în forma care se utilizau în viața de toate zilele {plug, steag, snop ș. a.}, altele au fost puse la baza formării altor cuvinte slavone. Astfel, în baza cuvântului *voi*, care se utiliza mai mult ca termen militar, au fost formate cuvintele *voin*, *voina* care înseamnă luptător, soldat și corespunzător bătălie/război.

Aici, credeam necesar de a atrage atenția la faptul că cuvântul *război* din limba rumână tot își trage rădăcinile din cuvântul *voi*, și că DEX-ul limbii romane induce în eroare atunci când afirmă că acesta provine din slavonă de la război.

Astfel, cuvântul *război* în limba rumână are sensurile de 1) luptă armată între oameni și 2) covor mare de perete. În primul caz, cuvântul *voi* (rând de oameni) împreună cu un alt cuvânt rumânesc *a răzui* care înseamnă și a se râde unul de altul, a se izbi unul de altul, a se omorî, a format cuvântul rumânesc *război*. În acel de-al doilea caz *voirile*, rândurile,

numai că rânduri din fire de lână sau alte materiale de diferite culori răzuite, adică izbite unele de altele, așezate prin izbitura unele lângă altele, formau un câmp, un covor colorat compus din diferite figuri, diferite rânduri, numit în popor război.

De la vechiul, rumânescul *voier* provine și cuvântul *boier*.

Voierii, luptătorii, soldații, dar mai degrabă conducătorii de voi, fiind numiți administratori ai anumitor localități, mai ales ai unor mici orașe au început a fi numiți *boieri*, situație cunoscută în acea perioadă când unele litere din cuvintele limbii populare, limbii rumâne erau transcrise în altă limbă altfel. De exemplu, litera *ș* trecea în *s* (*Ștefan* în *Stefan*), *e* în *ă* (*enciclopedie* - *ăntiklopedia*) ș.a., la fel, și litera *v* a trecut în *b* adică cuvântul *voier* a devenit *boier*. Atât istoriografia slavă, cât și cea rumână, până în prezent, nu au o explicație cât de cât acceptabilă, care ar fi originea acestui cuvânt.

Cuvântul *boier* a fost utilizat multe secole la rând atât la rumâni cât și la rudele lor care au fost slavizate, devenind bulgari, sârbi, ruși, ș. a. m. d.

Așa dar, calea parcursă de la cuvântul rumânesc *voi* la cuvintele rumânești *voinic*, *voievod*, *boier*, la cuvintele slave *voin*, *voina* a fost destul de lungă încât s-a reușit a fi uitată. Mai mult, s-a făcut totul ca să se creadă că situația a fost alta.

Baze de date EBSCO accesibile pentru utilizatorii AAP

Începând cu data de 1 ianuarie 2019, Academia de Administrare Publică oferă acces deschis la bazele de date EBSCOhost, baze de date academice, multidisciplinare, cu text integral. Cuprinde mii de reviste cu text integral și furnizează informații dintr-o largă varietate de discipline de studiu importante, precum administrare, drept, economie, management, sociologie, politologie, relații internaționale, tehnologii informaționale etc. Abonarea bazelor de date EBSCO s-a efectuat în parteneriat cu Consorțiul Resurse Electroni-

ce pentru Moldova (REM) cu susținerea financiară a proiectului „Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor din Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului de bibliotecă și reformarea bibliotecilor” (LNSS).

EBSCOhost este un serviciu de referințe online accesibil prin Internet, ce oferă acces la o colecție de baze de date. Documentele sunt disponibile în format PDF, pot fi accesate, descărcate, salvate pe platforma EBSCOhost.

Pe platforma EBSCOhost web pot fi accesate următo-

rele baze de date disponibile: *Academic Search Premier*, *Business Source Premier*, *ERIC*, *GreenFILE*, *Library, Information Science & Technology Abstract*, *MasterFILE Premier*, *Newspaper Source*, *Regional Business News*, *Research Starters - Sociology*, *Research Starters - Business*.

Accesul este disponibil pentru toți utilizatorii din cadrul instituției, din interiorul sediului acesteia, pe baza adreselor de IP. Utilizatorii din instituțiile abonate la baze de date EBSCO prin intermediul Anelis Plus vor putea accesa platforma EBSCOhost și de la

distanță, folosind conturile de acces mobil.

Academia de Administrare Publică beneficiază de platforma EBSCOhost până pe 31 decembrie 2019. Accesul este liber din interiorul sediului instituției prin rețeaua de IP-uri fixe ale Academiei: <http://search.ebscohost.com>

Contul de acces mobil se obține printr-o solicitare adresată Bibliotecii Științifice AAP la adresa biblioteca@aap.gov.md.

**Rodica
SOBIESKI-CAMERZAN,**
director al Bibliotecii
Științifice a AAP

Implicarea publicului în procesul decizional

Continuăm prezentarea Ghidului practic „**Instrumente de bună guvernare la nivel local**” cu tematica formelor și metodelor de consultare a cetățenilor în procesul decizional.

Autoritățile administrației publice locale sunt constituite pentru a reprezenta și a satisface interesele generale ale locuitorilor unității administrativ-teritoriale. Dar aceasta în niciun caz nu înseamnă că alesul local trebuie să monopolizeze puterea. Poporul poate și trebuie să participe la rezolvarea problemelor de importanță deosebită pentru localitate.

Principiul consultării cetățenilor este unul dintre principiile de bază ale administrării publice locale, stipulat în art. 109 al Constituției Republicii Moldova. Conform art. 8 (2) al Legii privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006, „...în problemele de interes local care preocupă o parte din populația unității administrativ-teritoriale, pot fi organizate cu această parte consultări, audieri publice, convorbiri în condițiile legii.” Din cele expuse, putem conchide că principiul consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit se bucură de o reglementare legală, deci autoritățile reprezentative și executive ale administrației publice locale sunt obligate să-l respecte.

Formele de consultare a cetățenilor pot fi diferite, dar au un singur scop – participarea publicului la procesul decizional.

Dintre formele cel mai des utilizate de către autoritățile administrației publice locale pot fi menționate: referendumul local; adunările generale; audierile publice; sondajele de opinie; poșta civică; panourile informaționale; mijloacele de informare în masă etc.

Audierile publice sunt un element nou în viața publică din Republica Moldova, de aceea propunem niște sugestii privind procedurile de inițiere și desfășurare a lor.

Ce sunt audierile publice?

Audierile publice reprezintă un instrument democratic pentru realizarea autonomiei locale și constau în consultarea cetățenilor privind problemele de interes public, în vederea identificării celor mai stringente probleme sociale. Audierile publice reprezintă un tip special de întâlniri cu cetățenii și sunt adecvate pentru problemele majore ce țin de politica publică locală.

Scopul audierilor publice este ca funcționarii publici și oficialii aleși să asculte cetățenii. Nu este un forum pentru debateri cu cetățenii. Audierea publică nu este doar o simplă întâlnire publică. Este un eveniment public foarte special, în cadrul căruia administrația publică locală trebuie să asculte cetățenii într-un mod bine organizat.

La audierea publică nu se adoptă decizii, ci se ascultă atent fiecare cetățean care dorește să fie auzit, pentru o reflectare ulterioară asupra celor spuse.

Ce probleme pot fi supuse unor audieri publice?

Audierile publice sunt recomandate pentru problemele majore din comunitate. Aceste probleme majore sunt de așa natură, încât necesită deliberări profunde din partea oficialilor aleși și a funcționarilor publici, ca să se ia ulterior o decizie.

Există probleme care pot trezi reacții divergente, puternice, chiar de natură emoțională, din partea cetățenilor.

Printre problemele majore care pot fi supuse audierilor publice pot fi menționate:

- elaborarea planurilor de dezvoltare strategică;
- elaborarea și aprobarea bugetelor locale;
- ajustarea taxelor locale;
- stabilirea tarifelor pentru serviciile comunale;
- stabilirea graficelor pentru serviciile comunale;
- alte probleme importante pentru satul, comuna, orașul, municipiul, raionul respectiv.

Pentru desfășurarea audierilor publice, întâi de toate este necesar de a stabili clar problema pe care autoritatea publică o va supune audierii. Identificarea problemelor poate fi efectuată în cadrul unor ședințe de lucru ale aparatului primăriei, la atelierele de planificare strategică, la ședințele consiliului local.

Ne scriu cititorii

Stimată redacție a ziarului „Funcționarul Public”. Am hotărât să vă scriu și să-mi exprim opinia referitor la parteneriatul public-privat, despre care am citit în ultimele numere ale ziarului Academiei, care promovează Ghidul practic pentru funcționarii publici „Instrumente de bună guvernare la nivel local”. Trebuie să vă spun, că este binevenită această prezentare a ghidului în paginile ziarului, care sunt ca niște lecții necesare pentru a ne îmbunătăți lucrul nostru, a-l face mai eficient. De ce mă refer anume la parteneriatul public-privat. Fi-

indcă el are un rol important în strategia de dezvoltare și consolidare a localităților, în primul rând, prin suplinirea bugetelor locale, crearea noulor locuri de muncă pentru localnici. Din practica proprie pot spune că datorită suportului financiar din partea agenților economici din localitate, la vre-o 150 de mii de lei anual, putem soluționa anumite probleme sociale ale satului. Însă eu aș vrea să accentuez un alt aspect important - atragerea investitorilor atât din țară, cât și de peste hotare. Dar pentru a avea rezultate bune sunt necesare anumite condiții

Parteneriatul public-privat are viitor

- ca localitatea să aibă o infrastructură bine dezvoltată: drumuri, apeduct, canalizare, după cum am constatat, fiind în vizite de serviciu în mai multe țări europene, fără a mai spune că am făcut studii în Franța și am studiat politicile administrării publice locale de acolo. Dacă sunt toate condițiile, pe care le-am menționat, se poate de stabilit un parteneriat public-privat cu un investitor, căruia autoritatea publică locală îi dă în arendă un imobil unde să deschidă o afacere. Desigur, că mai este de lucrat în această privință și din punct de vedere legis-

lativ. Dar, în fond, asta ar fi, în opinia mea, calea sigură de dezvoltare și consolidare a localităților rurale, adică parteneriatul public-privat are viitor și acest viitor poate să reflecte bunăstarea noastră de mai departe. Aș fi bucuros dacă și alți primari și-ar expune punctele de vedere asupra acestei probleme și, în general, asupra instrumentelor de bună guvernare la nivel local, cum să le facem mai pe înțeles, mai eficiente.

Alexei BUSUIOC,
primar de Capaclia,
Cantemir

S-au încheiat sărbătorile de iarnă de stilul nou și cel vechi, care consfințesc și promovează tradițiile și obiceiurile populare, lăsate din moși strămoși întru perpetuarea neamului. Cu atât mai interesantă și de unicat, am spune noi, este tradiția mai puțin obișnuită din localitatea Țigănești, raionul Strășeni. În ajun de sfântul Vasile (stil vechi), administrația publică locală vinde satul la licitație. Este o licitație simbolică ce vine

să evidențieze adevărații gospodari ai satului, care știu să le pună pe toate la cale, să unească comunitatea. Satul poate fi cumpărat doar de un localnic, iar cine dă mai mult, devine pentru un an de zile stăpânul localității. În ajun de Sfântul Vasile, seara se adună tot satul în centru, tinerii încing hore, după care stăpânul satului se urcă pe scena improvizată, mulțumește pentru încrederea acordată și anunță că vinde satul unui alt gospodar pentru anul în

curs și cine dă mai mult acela devine următorul stăpân al satului

Anul acesta licitația a fost câștigată de agricultorul Valeriu Popa: „Am cumpărat satul cu 6.000 de lei ca să nu pierdem tradiția satului și să o ducem mai departe, tineretului care rămâne să respecte și ei tradiția noastră”.

Valeriu Popa a preluat dreptul simbolic de a se numi stăpânul satului pen-

tru un an de zile, de la consăteanul său, Ion Bidiniuc, care a deținut acest titlu în 2018 care își spune punctul de vedere referitor la această tradiție: „Mulți participă la licitație, că este o onoare să fii stăpânul satului pentru un an de zile, dar cine plătește mai mult acela cumpără satul. În ani trecuți, unii l-au cumpărat în ruble, alții în euro, noi în lei și uite așa”, a spus locuitorul satului Țigănești, Ion Bidiniuc.

Localnicii se mândresc cu această tradiție, nemai-

Sat scos la licitație

întâlnită prin alte localități. Suntem un sat unic, cultural care mai promovăm acele valori, tradiții lăsate din neam în neam. Prin aceea că se transmite ștafeta de stăpân al satului în fiecare an, anume în zilele sărbătorilor de iarnă, când se adună acasă toți cei plecați din sat, e ca și o datorie sfântă de a transmite tuturor tradițiile și obiceiurile noastre, spun ei.

„Banii care sunt luați din vânzarea satului se achită muzicanții pentru serile în care se organizează joc în centrul satului. Ne străduim să o păstrăm pentru binele localității noastre, căci astfel localitatea noastră va fi cunoscută și de alte localități”, afirmă primarul satului Țigănești, Valentina Țaca.

Atmosfera a fost încinsă în acest an de interpretii Cornelia și Marcel Ștefăneț.

Cornelia a venit la Țigă-

nești din România. Ea spune că a rămas impresionată de tradițiile localnicilor.

Pe la miezul nopții flăcăii, împreună cu unii gospodari se aduna în patru cete și merg cu uratul de la casă la casă, adunând banii gospodarului, pe care îi întorc gospodarului.

Tradiția neordinară de la Țigănești, nu numai că este o mândrie a satului, dar atrage și mulți turiști. După cum și-a exprimat impresiile turista din România, Adriana Scripcariu:

„Urmărim împreună tradițiile frumoase și unice de aici, și ne străduim ca să-i încurajăm pe localnici de a menține și a perpetua aceste tradiții atât de frumoase și impresionante.. Încercăm să arătăm cât mai mult românilor despre ce se întâmplă aici și să apropiem oamenii de frații lor de peste Prut”.

Vlad CHIRIAC

Anunțuri de publicitate în „Funcționarul Public”

Ziarul „Funcționarul Public” plasează anunțuri publicitare.

Anunțurile pot fi publicate în orice ediție a ziarului la un preț convenabil.

Cu „Funcționarul Public” anunțul dumneavoastră va pleca în autoritățile publice centrale și în primăriile orașelor și satelor Moldovei.

Pentru detalii: tel: (+373) 28 40 78

aap.editura@yahoo.com

Abonarea 2019

Continuă abonarea pentru anul 2019 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei; 1 an - 168 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „Funcționarul Public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei; 1 an - 156 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - secretar responsabil

Sergiu VLADÎCA - redactor

Marina PASTUH - redactor - designer

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Dat la tipar 29.01.2019

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” - publicație a Academiei de Administrare Publică